ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»

Вінницький соціально-економічний інститут

Кафедра реабілітаційних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Вінницького
соціально-економічного
інституту Університету
„Україна”
_____ Г.В. Давиденко
„28” 08 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

ОК 1.8 Психологія спілкування
(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Фізична терапія, ерготерапія
(назва освітньої програми)

освітнього рівня бакалавр
(назва освітнього рівня)

галузь знань І Охорона здоровя та соціальне забезпечення
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) І7 Терапія та реабілітація
(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) І 7.01 Фізична терапія
(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Вінницький соціально-економічний інститут
(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 120/4

Форма підсумкового контролю: залік

Вінниця 2026 рік

Робоча програма Психологія спілкування
(назва навчальної дисципліни)

для студентів за галуззю знань І Охорона здоровя та соціальне забезпеченн спеціальністю І7 Терапія та реабілітація Спеціалізація(ї) І 7.01 Фізична терапі

„28” __08___ 2026 року – 50с.

Розробники:
Лєсніченко Ніна Павлівна – доктор філософії, доцент, завідувач кафедри психології Вінницького соціально-економічного інституту
(вказати авторів, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Викладачі:
Лєсніченко Ніна Павлівна – доктор філософії, доцент, завідувач кафедри психології Вінницького соціально-економічного інституту
(вказати всіх викладачів, які працюють за даною програмою, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри реабілітаційних технологій
Вінницького соціально-економічного інституту

Протокол від « 28 » серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри
Реабілітаційних технологій _____ Башинська О.І.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівникомпроектної групи) Фізична терапія, ерготерапія
(назва освітньої програми)

«20 » серпня 2026 року

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи)

_____ ЛєсніченкоН.П.

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2019/2020	20___/20___	20___/20___	20___/20___
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу http://vo.ukraine.edu.ua/ за адресою:
https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=6459
(вказати адресу)

)

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ……..	5
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ…….	6
3.	РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ…….....	7
4.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ…….....	9
4.1.	Анотація дисципліни……	9
4.2.	Структура навчальної дисципліни……...	10
4.2.1.	*Тематичний план*……	10
4.2.2.	*Навчально-методична картка дисципліни*……..	11
4.3.	Форми організації занять……..	12
4.3.1.	*Теми семінарських занять*……	12
4.3.2.	*Теми практичних занять*……	12
4.3.3.	*Теми лабораторних занять*……	12
4.3.4.	*Індивідуальні завдання*……	12
4.3.5	*Індивідуальна навчально-дослідна робота*……..	13
4.3.6.	*Теми самостійної роботи студентів*……	16
5.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ…….	18
5.1.	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.	18
5.2.	Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності…….	19
5.3.	Інклюзивні методи навчання…….	20
6.	СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ……..	21
6.1	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів…….	22
6.2.	Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру……..	23
6.3.	Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS…….	24
6.4.	Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS……	24
6.5.	Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS..	24
6.6.	Розподіл балів, які отримують студенти…….	25
6.7.	Орієнтовний перелік питань до екзамену (заліку)……..	25
7.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ…….	28
7.1.	Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю……	28
7.2.	Глосарій (термінологічний словник)……	31
7.3.	Рекомендована література……	44
7.4.	Інформаційні ресурси……	46
8.	МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ…….	47

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальний обсяг кредитів – 4</td><td>Галузь знань
І Охорона здоровя та соціальне забезпеченн</td><td colspan="2">Вид дисципліни
обов’язкова</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
І 7 Терапія та реабілітація</td><td colspan="2">Цикл підготовки
загальний</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2</td><td rowspan="2">Спеціалізація
І7.01 Фізична терапія</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>2-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат - 14</td><td rowspan="3">Мова викладання, навчання та оцінювання:
українська</td><td colspan="2" rowspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальний обсяг годин – 120</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 6
самостійної роботи студента – 7</td><td rowspan="11">Освітній ступінь:
бакалавр</td><td>2-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>30год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>76</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:
6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид семестрового контролю: залік</td></tr>
</table>

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: засвоєння студентами основних теоретичних підходів до вивчення проблем комунікації та спілкування, формування навиків аналізу смислів та змісту комунікаційних актів, навиків розпізнання невербальної сигналізації та емоцій співбесідника, навиків збереження комунікативної рівноваги та ефективності комунікації.

Завдання:

- ознайомити слухачів з основами поняттями, принципами, концепціями дисципліни «Психологія спілкування»;
- оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності.
- розкрити взаємозв'язки міжособистісного спілкування з іншими формами комунікативних процесів.
- характеризувати міжособистісну комунікативну взаємодію у зв'язку с цілями та мотивами комунікантів, ставленням один до одного, сценаріями спілкування.
- характеризувати особливості розуміння комунікантами один одного.
- формування у студентів навичок аналізу смислів за змісту повідомлень та діалогів у комунікативних актах.
- розкрити особливості використання психологічних знань про комунікативні процеси у формуванні комунікативної компетентності, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації.
- пошук шляхів, прийомів, способів і засобів активізації пізнавальної діяльності студентів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- Професійну термінологію, що існує в даній сфері; синонімічну термінологію у суміжних сферах, що описують комунікативні процеси та їх складові.
- Особливості вербального та невербального спілкування.
- Особливості міміки, жестів, пози та їх інтерпретацію.
- Інтерпретувати - переводити формалізовану інформацію в іншу знакову систему смисли та зміст окремих комунікативних актів.
- Характеристику та складові ефективної комунікації.
- застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

вміти:

- Вибирати джерела та канали інформації, систематизувати та обробляти інформацію.
- розуміти монологічне повідомлення в рамках визначеної сфери й ситуації спілкування; будувати діалог за змістом тексту; робити записи, виписки, складання плану тексту, письмове повідомлення, що відображає певний комунікативний намір.
- у процесі роботи зі структурованою інформацією, відповідно до визначеної мети діяльності, виявляти зв’язки між елементами інформаційного матеріалу на підставі відомостей про тип та характеристики визначеної системи комунікації встановлювати їх відповідність (невідповідність) меті діяльності;
- У виробничих умовах під час усного та письмового спілкування за допомогою відповідних методів застосовувати компоненти соціолінгвістичної компетенції для досягнення взаємного порозуміння з урахуванням визначеного місця окремих соціо-культурних елементів у культурному контексті; інтегрувати власну діяльність у культурне оточення.
- Визначати найбільш ефективні засоби психологічного впливу на аудиторію, забезпечуючи ефективне застосування (використання) засобів вербальної та невербальної комунікації з аудиторією Розробляти процедуру і техніку психолого-педагогічного спілкування з метою запобігання міжособистісних та міжгрупових конфліктів
- Підбирати засоби впливу на особистість в залежності від вікових та індивідуальних особливостей
- Забезпечувати можливості розвитку та формування особистості з урахуванням різних умов спілкування

- Підбирати методики ділових бесід і проведення переговорів; застосовувати психологічні методи проведення ділових бесід, переговорів у роботі з персоналом
- Аналізувати ефективність спілкування, виявляти оптимальні умови спілкування, встановлювати адекватні міжособистісні стосунки в різних ситуаціях спілкування
- Приймати участь у проведенні соціально-психологічного тренінгу спілкування
- Орієнтуватися в сучасних підходах та технологіях навчання знанням і поняттям,

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 6	ЗК 8	ЗК 10
ОК 1.8	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	СК 4	СК 6	СК 8
ОК 1.8	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми”

	ПРН 2	ПРН 4	ПРН 16
ОК 1.8	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1. Сприймання та розуміння у комунікації.

Тема1 лекції 1-2. Спілкування як феномен психології - 4 год

Предмет психології спілкування. Процес комунікації. Зворотний зв'язок у комунікації. Комунікація та спілкування. Теоретичні аспекти процесу спілкування. Розвиток спілкування в онтогезі. Спілкування як потреба

Тема2 лекції 3-4. Основні характеристики спілкування – 4 год.

Класифікація видів спілкуванн. Класифікація функцій спілкування Модель мовленнєвої комунікації Засоби спілкування Основні форми спілкування Стратегії та тактики спілкування Основні стилі спілкування Типи комунікабельності людей

Тема3 лекції 5-6. Спілкування як обмін інформацією – 4 год.

Специфіка процесу обміну інформацією Комунікативні бар'єри. Правила подачі зворотного зв'язку Спухання та говоріння. Сприймання комунікантами один одного. Сприйняття обличчя, міміки, кінестетичних характеристик. Розпізнання емоцій співбесідника за мімікою та жестикуляцією.

Тема4 лекції 7-8. Спілкування як взаємодія – 4 год

Інтерактивна сторона спілкування Теорії міжособистісної взаємодії Різновиди міжособистісних контактів Взаємодія як організація діяльності Психолопчний вплив

Тема5 лекції 9-10. Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного - 4 год

Характеристика соціальної перцепції Візуальна психодіагностика Ефекти соціальної перцепції. Розуміння у комунікації. Механізми розуміння. Фактори, що заважають розумінню. Проблема розпізнання істини та неправдивості. Вплив вербальної установки на сприйняття та розуміння іншого. Стереотипи сприйняття людини. Вплив емоційного стану суб'єкта на розпізнання емоцій іншого. Професійні особливості сприйняття людини.

Змістовий модуль 2

Спілкування як взаємодія

Тема 6 лекції 11-12. Конфліктне спілкування – 4 год.

Конфлікт: елементи, типи, динаміка конфлікту Особливості поведінки у конфліктній ситуації Маніпулятивна та актуапізаторські моделі спілкування Технології виходу з конфлікту

Тема 7 лекції 13-14. Спілкування і манери поведінки - 4 год.

Ефективність спілкування. Зв'язок ефективності з цілями та мотивами комунікантів. Згода та комунікативна рівновага при ефективній комунікації. Рекомендації щодо ефективного спілкування. Характеристика маніпулятивного спілкування; його відміна від ефективного спілкування.

Тема8 лекції 15-18. Майстерність педагогічного спілкування. - 8 год. Особливості спілкування "викладач-студент" Педагог як актор Методи завоювання уваги Формування комунікативної культури викладача Стилі педагогічного спілкування Структура особистісно-групового педагогічного спілкування Психолопчні особливості у студентів Особливості міжособистісного спілкування педагога і студента Моделі спілкування педагога та студентів Учбові конфлікти Правила педагогічного спілкування

Тема 9 лекції 19-20. Тренінг спілкування. - 4 год.

Міжпредметні зв'язки: філософія, педагогіка, психологія, соціальна педагогіка, загальна психологія.

4.2. Структура навчальної дисципліни
4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Сприймання та розуміння у комунікації.															
Тема 1. Спілкування як феномен психології	16	4		2	–	–	10								**АР:** опитування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** огляд додаткової літератури
Тема 2. Основні характеристики спілкування	16	4		2	–	–	10								**АР:** письмове тестування **СР:** письмове завдання для самост. опрацювання **ІР:** підготовка та проведення презентації
Тема 3. Спілкування як обмін інформацією	16	4		2	–	–	10								**АР:** співбесіда **СР:** підготовка та проведення презентації **ІР:** складання кросворду за основними термінами теми
Тема 4. Спілкування як взаємодія	16	4		2	–	–	10								**АР:** опитування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** складання плану проведення практичного

															заняття
Тема 5. Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного	16	4	–	2	–	–	10								**АР:** опитування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** огляд додаткової літератури
Модульний контроль	2	–	–		–	-	–	-	–	–	–	–	-	–	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 1	**80**	**20**		**10**	**–**	**-**	**50**								
Змістовий модуль 2 Спілкування як взаємодія															
Тема 6. Конфліктне спілкування	11	2	-	2	-	-	5								АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 7. Спілкування і манери поведінки	9	2	-	2	-	-	5								АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 8. Майстерність педагогічного спілкування.	12	2	-	-	-	-	10								АР: письмове тестування СР: письмове завдання для ам ост. Опрацювання ІР: підготовка та проведення навчального заняття з використанням тренінгових технологій
Тема 9 Тренінг спілкування	10	4		-			6								АР: письмове тестування ІР: підготовка та проведення навчального заняття з використанням тренінгових технологій
Модульний контроль	**2**	**-**	**-**		**-**	**-**	**-**								
Разом за змістовим модулем 2	**40**	**10**	**-**	**4**	**-**	**-**	**26**								
ІНДЗ	14	–	–	–	–	14	–								ІНДЗ: реферат
Усього годин	**120**	**30**		**14**	**–**		**76**								

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни „Психологія спілкування”

Разом: **120 год**., лекції – 30 год., практичні заняття – 14год., індивідуальні заняття – 14 год., самостійна робота – 76год.

Модулі	**Змістовий модуль 1**					**Змістовий модуль 2**			
Назва модуля	***Сприймання та розуміння у комунікації.***					***Спілкування як взаємодія***			
Кількість балів за модуль	20 балів					16 балів			
Лекції	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-18	19-20
Теми лекцій	*Спілкування як феномен психології*	*Основні характеристики спілкування*	*Спілкування як обмін інформацією*	*Спілкування як взаємодія*	*Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного*	*Конфліктне спілкування*	*Спілкування і манери поведінки.*	*Майстерність педагогічного спілкування.*	*Тренінг спілкування*
Теми семінарських занять	–	-.	-	–	-	–	-		–
Теми практичних занять	*Спілкування як феномен психології а*	*Основні характеристики спілкування..*	*Спілкування як обмін інформацією*	*Спілкування як взаємодія*	*Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного*	*Конфліктне ування*	*Спілкування і манери поведінки.*	*Майстерність педагогічного спілкування.*	*Тренінг спілкування*
Теми лабораторних занять	–	–	–	–	-	–	–		–
Самостійна робота	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали
ІНДЗ	14 балів								
Види поточного контролю	Модульні контрольні роботи (10 балів)								
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)								

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

4.3.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Спілкування як феномен психології	2
2	Основні характеристики спілкування	2
3	Спілкування як обмін інформацією	2
4	Спілкування як взаємодія	2
5	Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного	2
Змістовий модуль 2		
1	Конфліктне спілкування	2
2	Спілкування і манери поведінки.	2
3	Майстерність педагогічного спілкування.	
4	Тренінг спілкування	

4.3.4. Індивідуальні завдання

1. Пошук та складання списку додаткової літератури з теми „Психологія спілкування»
2. Підготовка та проведення презентації на тему „ Тренінг спілкування ”.
3. Складання плану проведення практичного заняття на тему „ Конфліктне спілкування»
4. Огляд додаткової літератури на тему: „ Майстерність педагогічного спілкування.”.
5. Підготовка та проведення презентації на тему: „ Ефективність спілкування. ”.
6. Підготовка та проведення навчального заняття з використанням тренінгових технологій.
7. Складання кросворду за основними термінами.

4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота *(навчальний проект)*

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- складання ситуаційних завдань із різних тем курсу (**4 бали**);
- огляд літератури з конкретної тематики (**4 бали**);
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**4 бали**);
- Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу (**10 балів**);
- Участь у науковій студентській конференції (**4 бали**);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**4 бали**).
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **14 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Орієнтовна структура ІНДЗ

Науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Предмет психології спілкування.
2. Спілкування та комунікація.
3. Види спілкування.
4. Види співбесідників.
5. Комунікативні потреби та мотивація спілкування.
6. Етика спілкування.
7. Цілі комунікації.
8. Міжособистісне сприймання.
9. Вивчення міжособистісного сприймання психологами.
10. Залежність сприйняття іншого від психологічних особливостей реціпієнта.
11. Механізми розуміння.
12. Фактори, що заважають розумінню.
13. Особливості міміки.
14. Аналіз виразів обличчя на фотографіях.
15. Будова мускулатури обличчя.
16. Мімічні мускули.
17. Вирази обличчя при базових емоціях.
18. Експресія.
19. Щирість та нещирість.
20. Види посмішок.
21. Суб'єкт ускладненого спілкування.
22. Труднощі при спілкування.
23. Типові помилки при спілкуванні.
24. Розуміння при взаємодії теорія комунікативних актів.
25. Види трансакцій.
26. Сценарії спілкування.
27. Розуміння ситуацій спілкування.
28. Очікування.
29. Значення та смисли висловлювання.
30. Розуміння смислів та цілей співбесідника; його мотивації.
31. Ефективне спілкування; його критерії.
32. Саморозуміння при спілкуванні.
33. Манипулятивне спілкування.
34. Психологічні тренінги спілкування; їх цілі.

Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв’язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	2 бал
	Разом	**14 балів**

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
10 – 14	відмінно	5	A	відмінно
7 – 9	добре	4	BC	добре
5 – 6	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 4	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.6. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Процес комунікації. Зворотний зв'язок у комунікації. Комунікація та спілкування. Види спілкування. Функції спілкування. Спілкування як діяльність. Цілі та мотиви спілкування. Три боки спілкування. Спілкування як взаємодія. Спілкування як взаєморозуміння. Вплив при спілкуванні. Види співбесідників.	10
2	Спілкування як феномен психології	10
3	Розуміння у комунікації. Механізми розуміння. Фактори, що заважають розумінню.	10
4	Сприймання комунікантами один одного. Сприйняття обличчя, міміки, кінестетичних характеристик. Розпізнання емоцій співбесідника за мімікою та жестикуляцією.	10
5	Проблема розпізнання істини та неправдивості. Вплив вербальної установки на сприйняття та розуміння іншого. Стереотипи сприйняття людини. Вплив емоційного стану суб’єкта на розпізнання емоцій іншого. Професійні особливості сприйняття людини.	10
6	Вербальна та невербальна комунікація. Розуміння вербальної комунікації. Семантика та смисли у комунікації. Помилки у розумінні вербальної комунікації. Невербальна комунікація. Зв'язок невербальної сигналізації з особистісними особливостями, емоційним станом комуніканта, ставленням до ситуації та до іншого. Види посмішок. Етнокультурні особливості спілкування. Види жестів та їх розуміння	10
7	Ефективність спілкування. Зв'язок ефективності з цілями та мотивами комунікантів. Згода та комунікативна рівновага при ефективній комунікації. Рекомендації щодо ефективного спілкування. Характеристика маніпулятивного спілкування; його відміна від ефективного спілкування.	10

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Сприймання та розуміння у комунікації.			
Тема 1. Спілкування як феномен психології	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	I
Тема 2. Основні характеристики спілкування	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	II
Тема 3. Спілкування як обмін інформацією	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	III
Тема 4. Спілкування як взаємодія	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	IV
Тема 5. Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	V
Підсумкова модульна контрольна робота	Тестування	5	VI
Всього: 50 год.	*Всього: 20 балів*		
Змістовий модуль 2. Ціннісно-мотиваційна сфера особистості , характеристика та властивості особистості			
Тема 6. Конфліктне спілкування	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	VII-IX
Тема 7. Спілкування і манери поведінки.	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	
Тема 8. Майстерність педагогічного спілкування.	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	X
Тема 9. Тренінг спілкування	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	XII
Підсумкова модульна контрольна робота	Тестування	5	XIV
Всього:26год.	*Всього: 16 балів*		
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 14год.	Реферат	10	XV
Екзамен		40	
Разом: 76 год.	***Разом: 100 балів***		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні:* лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні:* вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей студентів та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення студентів, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага студентів зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни **„Психологія спілкування”** застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає студентів до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід студентів – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду студентів – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3.Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4.Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліди).

5.Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6.Метод пізнавальних ігор:

-*ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

-*рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

- *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

- Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).
- Методика викладання навчальної освітньої компоненти — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити

процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення освітньої компоненти проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп’ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна **„ Психологія спілкування** оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з двох модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп’ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із освітньої компоненти, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної освітньої компоненти.

Загальна оцінка з освітньої компоненти: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		**Оцінка за національною шкалою**		**Оцінка за шкалою ECTS**	
		екзамен	**залік**		
90 – 100	*відмінно*	**5**	*зараховано*	**A**	*відмінно*
82 – 89	*добре*	**4**		**B**	*добре (дуже добре)*
75 – 81	*добре*	**4**		**C**	*добре*
64 – 74	*задовільно*	**3**		**D**	*задовільно*
60 – 63	*задовільно*	**3**		**E**	*задовільно (достатньо)*
35 – 59	*незадовільно*	**2**	*не зараховано*	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 34	*незадовільно*	**2**		**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітньої компоненти*

6.2. Система оцінювання роботи здобувача освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
І. Обов'язкові					
1.1. Відвідування лекцій	1		**2**		**2**
1.2. Відвідування семінарських і практичних занять	1		**3**		**3**
1.3. Робота на семінарському і практичному занятті	10		**5**		**5**
1.4. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	–	–	–	–
1.5. Виконання завдань для самостійної роботи	10		**5**		**5**
1.6. Виконання модульної роботи	25		**5**		**5**
1.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	10		**5**		**5**
Разом			**25**		**25**
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 50					
ІІ. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	5				**1**
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5				**1**
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5				**1**
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	10				**5**
2.5. Участь у науковій студентській конференції	5				**1**
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	5				**1**
Разом					**10**
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60					

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 60-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	*відмінно*	**5**	**A**	*відмінно*
45 – 53	*добре*	**4**	**BC**	*добре*
36 – 44	*задовільно*	**3**	**DE**	*задовільно*

21 – 35	*незадовільно*	**2**	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 20		**2**	**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 40-бальною системою		**Оцінка за національною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**	
36 – 40 та більше	*відмінно*	**5**	**A**	*відмінно*
30 – 35	*добре*	**4**	**BC**	*добре*
24 – 29	*задовільно*	**3**	**DE**	*задовільно*
14 – 23	*незадовільно*	**2**	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 13		**2**	**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		**Оцінка за національною шкалою**		**Оцінка за шкалою ECTS**	
		екзамен	**залік**		
90 – 100	*відмінно*	**5**	*зараховано*	**A**	*відмінно*
82 – 89	*добре*	**4**		**B**	*добре (дуже добре)*
75 – 81	*добре*	**4**		**C**	*добре*
64 – 74	*задовільно*	**3**		**D**	*задовільно*
60 – 63	*задовільно*	**3**		**E**	*задовільно (достатньо)*
35 – 59	*незадовільно*	**2**	*не зараховано*	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 34	*незадовільно*	**2**		**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

6.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Залік	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	МК 3	Т14	Т15	Т16	Т17	МК 4	ІНДЗ	не більше 40	не більше 100
4	4	4	4	4	5	4	4	4	4	5	14		

Т1, Т2 ... Т12 – теми змістових модулів.

МК – модульний контроль

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет психології спілкування.
2. Процес комунікації.
3. Зворотний зв'язок у комунікації.
4. Комунікація та спілкування.
5. Теоретичні аспекти процесу спілкування.
6. Розвиток спілкування в онтогезі.
7. Спілкування як потреба
8. Класифікація видів спілкуванн.
9. Класифікація функцій спілкування
10. Модель мовленнєвої комунікації
11. Засоби спілкування
12.Основні форми спілкування
13.Стратегії та тактики спілкування
14. Основні стилі спілкування
15 Типи комунікабельності людей
16. Специфіка процесу обміну інформацією
17. Комунікативні бар'єри.
18. Правила подачі зворотного зв'язку
19.Спухання та говоріння.
20 Сприймання комунікантами один одного.
21. Сприйняття обличчя, міміки, кінестетичних характеристик.
22. Розпізнання емоцій співбесідника за мімікою та жестикуляцією.
23. Інтерактивна сторона спілкування
24.Теорії міжособистісної взаємодії
25.Різновиди міжособистісних контактів
26. Взаємодія як організація діяльності
27 Психологічний вплив
28.Характеристика соціальної перцепції
29.Візуальна психодіагностика
30. Ефекти соціальної перцепції.
31. Розуміння у комунікації.
32. Механізми розуміння.
33.Вплив вербальної установки на сприйняття та розуміння іншого.
34. Стереотипи сприйняття людини.
35. Вплив емоційного стану суб’єкта на розпізнання емоцій іншого.
36. Професійні особливості сприйняття людини.
37. Конфлікт: елементи, типи, динаміка конфлікту
38. Особливості поведінки у конфліктній ситуації
39. Маніпулятивна та актуапізаторські моделі спілкування
40 Технології виходу з конфлікту
41. Ефективність спілкування.

42. Зв'язок ефективності з цілями та мотивами комунікантів.

43. Згода та комунікативна рівновага при ефективній комунікації.

44. Характеристика маніпулятивного спілкування; його відміна від ефективного спілкування.

45. Особливості спілкування "викладач-студент

46. Стилі педагогічного спілкування

47. Особливості міжособистісного спілкування педагога і студента

48 Моделі спілкування педагога та студентів

49. Правила педагогічного спілкування

50 Тренінг спілкування

БІЛЕТИ ДО ЕКЗАМЕНУ (за формою)

Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”
Вінницький соціально-економічний інститут
Кафедра реабілітаційних технологій

Освітній ступінь: бакалавр
Усі спеціальності:
Семестр: II
Навчальна дисципліна: Психологія спілкування

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

I. Теоретичне завдання

1. Основні форми спілкування
2. Характеристика соціальної перцепції

II. Практичне завдання

1. На відмінну від радикальних біхевіористів А.Бандура вважає, що особистість формують усі нижче перераховані чинники , окрім:
А) поведінка людини
Б) індивідуальні характеристики
В) спадковість
Г) вплив навколишнього середовища
2. На думку В.Франкла рушійною силою людської поведінки і розвитку особистості є пошук:
А) безпеки
Б) смислу життя
В) свободи
Г) страждання
3. Захисний механізм, який забезпечує людині можливість повернення на більш ранню стадію психосексуального розвитку, де відбувалось блокування енергії лібідо:
А) регресія
Б) сублімація
В) заперечення
Г) проекція

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №__ від „__” _____ 20__ року.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (ПІБ)

Екзаменатор _____
(підпис) (посада, ПІБ)

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. опорні конспекти лекцій;
2. навчальні посібники;
3. робоча навчальна програма;
4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
6. завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «вікова та педагогічна психологія».

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю

1. Психологія спілкування та тренінг спілкування : презентація.

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для студентів із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2. Глосарій
(термінологічний словник)

Авторитарний стиль лідерства – модель поведінки керівника, спрямована на пригнічення самостійності, ініціативи та прагнення до самоствердження співробітника і спонукання його до автоматичного ви**конання у сталеного порядку.**

Авторитарно-монологічний стиль педагогічного спілкування. Для представників цього стилю характерні прагнення до домінування; застосування дисциплінарних методів і прийомів у процесі взаємодії; орієнтація на "навчання-примушування".

Активно-позитивний стиль педагогічного спілкування виявляється в емоційно-позитивному ставленні до студентів; його представникам притаманні вимогливість у поєднанні із зацікавленістю в успіхах студентів.

Активно-негативний стиль педагогічного спілкування проявляється в яскраво вираженій емоційно-негативній спрямованості педагога, зокрема наголошуванні на недоліках студентів і постійних зауваженнях на їхню адресу.

Альтруїстичний стиль педагогічного спілкування. Для представників цього сталю характерні: повне підпорядкування себе завданням професійної діяльності; самовідданість у роботі в поєднанні з недовірою до самостійності студентів.

Агресивність – стійка риса особистості, що проявляється в готовності до агресивної поведінки.

Актуалізаторська поведінка – така модель взаємодії, що сприяє створенню комфортної атмосфери й забезпечує діловий підхід до розв'язання будь-якої проблеми завдяки самоактуалізації особистості.

Актуалізація емоційного інтелекту – це актуальний прояв емоційно-інтелектуальних здібностей, що визначає особливості емоційної поведінки (емоційного самопочуття, емоційного реагування) в ситуаціях емоціогенного походження.

Асертивна поведінка – модель взаємодії, спрямована на прийняття особою самостійних рішень і готовність відповідати за їх наслідки.

Ассертивність – здатність людини впевнено та з гідністю відстоювати свої права, не зневажаючи при цьому права інших. Ассертивною називається пряма, відкрита поведінка, що не має на меті заподіяння шкоди іншим.

Атракція (від лат. attrahere – "привертати, притягувати") – виникнення у процесі сприймання людини людиною привабливості однієї з них для іншої. Здатність привертати і притягувати увагу інших людей, результатом чого є формування певного емоційного ставлення (від неприязні до симпатії та навіть любові), почуття прив'язаності до іншої людини, що проявляється в особливій соціальній установці щодо іншої людини.

Взаємодія – це процес безпосереднього чи опосередкованого впливу суб'єктів спілкування один на одного, що зумовлює їхні дії та взаємозв'язок.

Види ділових переговорів (класифікація): ділова розмова (вербальна форма ситуативного контакту для досягнення певної угоди); ділова бесіда (предметний, упорядкований діалог); ділове обговорення та співбесіда (різновид бесіди, пов'язаний із постановкою дискусійного питання); ділова заява (висловлювання чи кілька висловлювань одного з учасників переговорів, присвячені обгрунтуванню або спростуванню будь-якого твердження); ділове повідомлення (система заяв, об'єднаних визначеною темою); ділова суперечка (словесне змагання в обговоренні чого-небудь, у якому кожна сторона відстоює свою думку та правоту; взаємне домагання стосовно володіння чим-небудь); ділова полеміка (суперечка під час обговорення будь-яких питань, непримиримість висловлюваних підстав); ділова дискусія (вільне публічне обговорення якого-небудь спірного питання стосовно виявлення правильності кожного тези); ділові дебати (обговорення якогось питання, висловлювання думок під час обговорення); діловий диспут (публічний спір).

Витіснення – механізм психологічного захисту, дія якого спрямована на вилучення зі свідомості неприйнятного змісту.

Візуалізація – створення образів уяви за допомогою слухових, зорових, смакових, нюхових, тактильних відчуттів та їхніх комбінацій.

Впевненість у собі – переживання людиною своїх можливостей як адекватних тим завданням, які перед нею постають у житті, так і тим, які вона ставить перед собою сама. Існує тоді, коли самооцінка людини відповідає її реальним можливостям. Якщо ж самооцінка є вищою чи нижчою за реальні можливості, тоді це, відповідно, самовпевненість або невпевненість у собі.

Гнучкість – здатність коригувати програму діяльності відповідно до вимог ситуації.

Гранична помилка атрибуції (англ. ultimate attribution enor) – тенденція формувати диспозиційні атрибуції про цілу соціальну групу.

Група – конкретне об'єднання осіб, включених до типових для них різновидів і форм діяльності, що регулюються спільними цілями, нормами поведінки, цінностями.

Демократичний стиль лідерства – модель поведінки керівника, яка дає можливість бачити свою мету не тільки в контролі та координації дій співробітників, але ще й забезпечує створення творчого мікроклімату в колективі завдяки плідній співпраці суб'єктів спілкування.

Дискримінація (від лаг. discrimination – "відмінність") – невиправдано негативна поведінка стосовно групи чи її членів, що передбачає обмеження або позбавлення прав певної категорії людей за расовою чи національною приналежністю, за ознаками статі, релігійними чи політичними переконаннями.

Діалогічний стиль педагогічного спілкування. Для представників цього стилю притаманні: активність, контактність і висока ефективність спілкування; педагогічний оптимізм, опора на позитивний потенціал особистості студента й усього студентського колективу;

Ділова бесіда – форма установлення ділових стосунків, вирішення ділових проблем або розроблення конструктивного підходу до їх вирішення.

Ділове спілкування – процес взаємозв'язку та взаємодії, в якому відбувається обмін діяльністю, інформацією і досвідом, що передбачає досягнення певного результату, вирішення конкретної проблеми чи реалізацію певної мети.

Ділові переговори – одна з найбільш ефективних форм ділового спілкування, спрямована на обмін думками між партнерами з питань, що становлять взаємний професійний інтерес різних суб'єктів, а також на встановлення, підтримку та розвиток їхньої співпраці в різних ситуаціях професійної взаємодії.

Додатковою трансакцією називається така взаємодія, в якій партнери адекватно сприймають позиції один одного, розуміють ситуацію однаково, спрямовують свої дії саме в тому напрямку, який очікується та приймається партнером.

Егоцентризм (від лат. ego – "я" та centrum – "центр кола") – це зосередженість індивіда тільки на власних інтересах та переживаннях і, як наслідок, нездатність розуміти іншу людину як суб'єкта й особистість, відмінну від нього.

Екстраверсія та інтроверсія – характеристика індивідуально-психологічних відмінностей людини, протилежні полюси якої відповідають переважній спрямованості особистості або на світ зовнішніх об'єктів, або на явища власного суб'єктивного світу.

Емоційна саморегуляція – це керування людиною власними емоціями у процесі її діяльності чи спілкування з іншими людьми.

Емоційний інтелект (від англ. emotional intelligence) – група здібностей, які сприяють усвідомленню й розумінню людиною власних емоцій та емоції інших людей, а також управлінню емоціями.

Емоціогенні ситуації – ситу акції, які викликають у людини емоційне напруження та су проводжуються переживанням сильних емоцій.

Емпатія – усвідомлення емоційного стану, проникнення-вчування в переживання іншої людини. Розрізняють: 1) емпатію емоційну – засновану на механізмах проекції та наслідування моторних і афективних реакцій іншого; 2) емпатію когнітивну, що базується на інтелектуальних процесах – порівнянні, аналогії тощо, 3) емпатію предикативну, що проявляється як здатність передбачати афективні реакції іншого в конкретних ситуаціях.

Ефект близькості (англ, propinquity effect) – чим частіше ми зустрічаємося та взаємодіємо з людьми, тим більша ймовірність того, що ці люди стануть нашими друзями.

Ефект простого знаходження в полі зору (англ, mete exposure effect) – чим більшою мірою на нас діє певний стимул, тим більшою мірою ми схильні оцінювати його позитивно.

Ефект пупсика (англ, rewpie-doll effect) – інфантильні риси обличчя людини (відносно велика голова, високе чоло, великі очі тощо) сприймаються як симпатичні та привабливі, викликають доброзичливі реакції в інших.

Ефект світлової плями (прожектора) (англ, spotlight effect) – тенденція до переоцінки того, наскільки наші дії та зовнішній вигляд помітні для інших.

Забобон – антипатія (різко негативне почуття), що грунтується на помилковій і жорсткій оцінці певної соціальної групи та спрямована проти групи в цілому або проти окремого індивіда, оскільки той є членом цієї групи.

Заражувапня – механізм соціально-психологічного впливу на особистість, заснований на нсусвідомлюваній, мимовільній схильності людини до сприйняття психічних станів і поведінки інших людей.

Зміст педагогічного спілкування – інформація, передавання та прийом якої здійснюється за допомогою знаків і знакових засобів.

Ідентифікація (від лат. identificare – "ототожнювати") – це спосіб пізнання іншої людини, за якого припущення про внутрішній стан партнера зі спілкування будується на основі спроб поставити себе на його місце. Це нсусвідомлєний процес ототожнення себе з іншою людиною чи соціальною групою.

Імідж (англ, image) – цілеспрямовано сформований образ (особи, явища, предмета), що виділяє певні ціннісні характеристики, покликаний здійснити емоційно-психологічний вплив на когось із метою популяризації. реклами тощо.

Імпліцитна теорія особистості (англ, implicit personality theory) – своєрідна схема, яку створює людина, коли групує разом різні вили рис особистості іншої людини: наприклад, багато людей вважають, що якщо людина добра, то вона буде і щедрою.

Ініціативність – особистісна риса, шо характеризується здатністю висувати нові ідеї, пропозиції: умінням самостійно розпочинати яку- небудь справу, заповзятливістю.

Інтерактивна сторона педагогічного спілкування – побудова спільної стратегії взаємодії учасників спілкування.

Інтерактивна сторони спілкування забезпечує організацію спільної взаємодії співрозмовників на основі отриманої інформації.

Інформація про виключність (англ distinctiveness information) – інформація про то, наскільки конкретна людина однаково реагує на різні стимули.

Інформація про постійність поведінки (англ, consistency information) – інформація про те, наскільки однаковою залишається поведінка людини стосовно даного стимулу в різних умовах і впродовж деякого часу.

Інформація про схожість (англ, consensus information) – інформація про те, наскільки однаково всі люди та ця людина реагують на один і той самий стимул.

Каузальна атрибуція (від лат. causa – "причина" та attribution – "надаю, приділяю") – своєрідна інтерпретація та оцінювання людиною причин і мотивів поведінки інших людей, що базується на буденному, життєвому досвіді.

Коваріаційна модель (англ, covariation model) – теорія, відповідно до якої щоб сформувати атрибуцію про причини будь-яких дій людини, ми систематично шукаємо взаємозв'язок між наявністю (або відсутністю) можливих причинних факторів і наявністю чи відсутністю даних дій. Людина при цьому використовує три типи важливих даних: інформація про схожість, виключність і постійність поведінки іншої людини.

Комунікативна атака – це початковий етап спілкування, мета якого – встановлення емоційного й ділового контакту в педагогічній взаємодії на початку лекційного або практичного заняття.

Комунікативна сторона педагогічного спілкування – обмін інформацією між суб'єктами спілкування.

Комунікативні вміння – комунікативні дії, які ґрунтуються на теоретичній і практичній підготовці, що забезпечує ефективність комунікативної діяльності.

Комунікативність педагога – сукупність істотних, стійких властивостей особистості, що сприяють прийманню, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню педагогічної інформації, спрямованої на навчання, виховання та розвиток особистості.

Комунікативні вміння – це спосіб виконання дій, в основі якого лежать комунікативні здібності, потреби, вольові якості й характерологічні риси особистості, які формуються у процесі комунікативної діяльності шляхом оволодіння навичками та проявляються у здатності ефективно розв'язувати навчально-виховні завдання.

Конфлікт у діловому спілкуванні (від лат. conflictus – "зіткнення") – зіткнення інтересів, поглядів, ідей співробітників підприємств, організацій, фірм, корпорацій, що обтяжує прийняття рішення та супроводжується негативними емоційними переживаннями учасників взаємодії.

Конфліктна поведінка – модель взаємодії, що розкриває взаємозалежними стосунки між суб'єктами спілкування, які відчувають негативні емоції один до одного у зв'язку із зіткненням несумісних поглядів або тенденцій.

Конфліктний стиль педагогічного спілкування. Для представників цього стилю характерні: агресивність, педагогічний песимізм; роздратовано-імпульсивне ставлення до студентів, скарги на їхню поведінку.

Конформізм – зміна поведінки чи переконань у результаті реального чи уявного тиску групи.

Конформістський стиль педагогічного спілкування. Представникам цього стилю притаманні: поверхове, безконфліктне спілкування з учнями без чітко визначених педагогічних і комунікативних цілей; поступливість, невпевненість, недостатня вимогливість; лабільна або низька самооцінка.

Критика – це специфічний механізм соціально-психологічного впливу, що полягає у формулюванні несхвального або суперечливого судження про особу та/або її діяльність, поведінку, акцентуванні уваги на певних недоліках.

Ліберальний стиль лідерства – модель поведінки керівника, яка сприяє відстороненню його від активної та інтерактивної взаємодії із суб'єктами спілкування, надаючи останнім можливість для розвитку самостійної діяльності.

Лідер – особа, яка користується найбільшим авторитетом у конкретному колективі.

Маніпулятивна поведінка – модель взаємодії, спрямована на зміну установок поведінки, ціннісних орієнтацій індивіду незалежно від його бажання, завдяки використанню комунікатором низки прихованих чи явних маніпуляцій.

Маніпулятивний стиль педагогічного спілкування. Для представників цього стилю характерні: егоцентрична спрямованість, висока потреба в досягненні зовнішнього успіху; високий рівень розвитку комунікативних умінь та вміле використання їх для прихованого маніпулювання партнерами зі спілкування.

Маніпуляція – приховані чи явні дії комунікатора, спрямовані на зміну установок поведінки, ціннісних орієнтацій індивіду незалежно від його бажання.

Механізми впливу в процесі спілкування – це специфічні соціально-психологічні явища, що виникають у процесі взаємодії людей та безпосередньо впливають на ступінь та ефективність їхньої комунікативної, інтерактивної та перцептивної активності, адекватність взаєморозуміння, характер і можливість подальшої взаємодії.

Мода – це специфічний механізм соціально-психологічного впливу, що являє собою динамічну форму стандартизованої масової поведінки, яка виникає переважно стихійно під впливом домінуючих у суспільній думці настроїв, а також смаків і захоплень, що швидко змінюються.

Мотив аффіліації – прагнення до спілкування з іншими людьми, пошук прийняття, розуміння, дружньої підтримки з боку інших.

Навіюваність – індивідуальна некритична податливість, готовність підкоритися навіювальним впливам інших людей, книг, реклами тощо прийняти їхні ідеї як власні.

Навіювання (сугестія) – механізм соціально-психологічного впливу на психічну сферу особистості, пов'язаний зі звуженням свідомості та зниженням рівня критичності під час сприйняття та реалізації навіюваного змісту, відсутністю цілеспрямованого й активного його розуміння, розгорнутого логічного аналізу й оцінки у співвідношенні з минулим досвідом та актуальним станом суб'єкта.

Наполегливість – особистісна риса, шо характеризується здатністю долати зовнішні та внутрішні перешкоди на шляху до поставленої мети.

Наслідування – механізм соціально-психологічного впливу, пов'язаний зі самостійним та добровільним копіюванням дій, сприйнятих у процесі спостереження за іншими.

Основна життєва позиція – фіксована установка, що є сукупністю основних базових уявлень про себе, навколишній світ, підгрунтя для прийняття важливих рішень і вироблення певної моделі поведінки.

Особистісно-м'який стиль педагогічного спілкування – операційна система спілкування педагога має ознаки м'якості й делікатності, що зумовлено демократичними педагогічними установками.

Паніка – механізм соціально-психологічного впливу на психічний стан особи, пов'язаний із несвідомим, нестримним страхом, викликаним дійсною чи уявною небезпекою, який охоплює людину чи багатьох людей та характеризується неконтрольованим прагненням уникнути небезпечної ситуації.

Пасивно-негативний стиль педагогічного спілкування передбачає завуальоване негативне ставлення до студентів і формальне ставлення до педагогічної діяльності.

Пасивно-позитивний стиль педагогічного спілкування: для представників цього стилю притаманні замкнутість, сухість, категоричність, педантизм; вимогливість і спрямованість на суто ділові стосунки.

Педагогічне спілкування – це форма та багатоплановий процес взаємодії педагога з учнями (студентами), що здійснюється за допомогою засобів вербального й невербального впливу та передбачає досягнення змін у пізнавальній, мотиваційній, емоційній і поведінковій сферах суб'єктів спілкування.

Педагогічний діалог – дія в педагогічному процесі, яка дає смогу кожному суб'єктові спілкування самовиразитися.

Переконування – механізм соціально-психологічного впливу, який включає систему доведень, вибудованих за законами формальної логіки, що обгрунтовують висунуту особою тезу.

Перехресна трансакція – така взаємодія, коли партнери або не розуміють, або не бажають помічати, з якої позиції до них звертаються, й відповідають з іншої позиції, виявляючи неадекватне розуміння ситуації, яскраво демонструють свою позицію.

Перцепція соціальна – сприйняття, розуміння та оцінювання людьми соціальних об'єктів: інших людей, самих себе, груп, соціальних спільнот тощо.

Примушування – механізм соціально-психологічного впливу, який передбачає насильство над волею особистості або соціальної групи шляхом застосування певних санкцій.

Прихована трансакція – це така взаємодія, що містить одночасно два рівні: перший – "Я-ми" – явно виражена словесно і другий – прихований, те що маємо на увазі.

Психологічний вплив – це процес цілеспрямованої та результативної взаємодії, в ході якої одна особа прагне змінити поведінку, настановлення, наміри, ставлення та переконання іншої.

Психологічний захист (захисні механізми) – несвідомі стратегії, завдяки яким особа знижує тривожність або уникає розгортання внутрішньо-особистісного конфлікту шляхом спотворення реальності: неадекватного сприймання певних аспектів зовнішнього світу або власних почуттів.

Рефлексивність –- схильність до аналізу себе: власних дій, поведінки, мови, досвіду, станів, здібностей, характеру стосунків з іншими людьми, своїх завдань, призначення тощо.

Рефлексія (від лат. reflexio – "відображення") – процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів, самоаналіз цінностей, поглядів, прагнень, вчинків. У соціальній психології та психології спілкування під рефлексією розуміють усвідомлення діючим індивідом того, як він насправді сприймається та оцінюється партнером зі спілкування.

Ригідність – нездатність коригувати програму діяльності відповідно до вимог ситуації.

Самопрезентація (англ. Self-presentation) – процес, за допомогою якого ми намагаємося контролювати враження, що виникають про нас у інших людей.

Самопрезентація педагога – це демонстрація власних професійних якостей, компетентності, психологічних навичок викладання; вміння переконувати, привертати до себе увагу студентської аудиторії, завойовувати ініціативу.

Самостійнісгь – особистісна риса, що характеризується здатністю діяти без сторонньої допомоги чи керівництва; здатністю на незалежні дії, вчинки тощо.

Самоуправління особи – це процес цілеспрямованих впливів на самого себе, власну особистість з метою досягнення поставлених цілей і здійснення планів.

Системно-цілісний стиль педагогічного спілкування – гнучка система взаємовідносин зі студентами на рівні емоційно-особистісного спілкування: є найпродуктивнішим і педагогічно доцільним.

Соціальна перцепція (від лат. perception – "сприймання" та socialis – "суспільний") – сприймання, розуміння та оцінювання людьми соціальних об'єктів (інших людей, самих себе, соціальних груп, соціальних спільнот тощо).

Соціальний інтелект – інтегральна інтелектуальна здібність, яка визначає успішність спілкування та соціальної адаптації.

Соціальний стереотип (від грец. – stereos "твердий" та typos – "відбиток") – це відносно стійкий і спрощений образ соціального об'єкта (групи, людини, події, явища тощо), що утворюється за умов дефіциту'

інформації як результат узагальнення особистого досвіду індивіда та часто упереджених уявлень у суспільстві.

Спілкування – 1. Складний, багатоплановий процес установлення й розвитку контактів між людьми, породжуваний потребами у спільній діяльності; містить обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття й розуміння партнера. 2. Здійснювана знаковими засобами взаємодія суб'єктів, зумовлена потребами спільної діяльності та спрямована на значну зміну в стані, поведінці та особистісно-смислових утвореннях партнера.

Стиль "спілкування-дистанція" – для його представників характерне: пасивно-позитивно ставлення до студентів у сполученні з авторитарністю в організації справи, що забезпечують дисципліну, високу успішність, але гальмують особистісний розвиток студентів.

Стиль "спілкування-загравання" поєднує в собі позитивне ставлення до студентів з лібералізмом; характерний для педагогів, недостатньо впевнених у собі, своїй здатності підгримувати належну дисципліну на заняттях.

Стиль "спілкування-залякування" є типовим для "педагогіки покарань", поєднує в собі негативне ставлення до студентів і авторитарність у способах організації діяльності.

Стиль лідерства – усталена система певних засобів дій лідера, які він використовує у взаємодії зі співробітниками.

Стиль педагогічного спілкування – стійка система способів і прийомів соціально-психологічної взаємодії педагога й студентів, зумовлена типологічними та особистісними властивостями педагога, а також параметрами ситуації спілкування.

Стиль педагогічного спілкування на підставі захоплення спільною творчою діяльністю – в основі його лежить єдність високого професіоналізму педагога та його етичних установок; характерним є активно-позитивне ставлення до студентів, захопленість спільним творчим пошуком.

Стиль педагогічного спілкування, що грунтується на дружньому ставленні – в основі його особистісно-позитивне ставлення педагога до студентів, який виявляє приязнь і повагу до них.

Стиль саморегуляції – це властиві людині індивідуальні особливості регуляторних процесів, що стійко проявляються в різноманітних видах і формах її довільної активності.

Стиль самоуправління – певний спосіб зміни людиною своєї поведінки, діяльності та спілкування

Стиль спілкування – це сукупність методів взаємодії з партнером/партнерами, що втілюючись у певних формах та маючи відповідний характер реалізації, сприяють створенню міжособистісних відносин.

Стратегія ділового спілкування – постановка певної мети, яка стимулює волю учасника спілкування, примушує його діяти усвідомлено, інтенсивно, мобілізувати свої здібності, знання, досвід, уміти підпорядковувати свої сили досягненню цієї' мети.

Структура конфлікту – сторони (учасники) конфлікту, умови конфлікту, предмет конфлікту, дії учасників конфлікту, наслідки (результат) конфлікту.

Структура педагогічного спілкування – єдність перцептивного, комунікативного та інтерактивного компонентів.

Схеми – створювані людиною різноманітні припущення та знання стосовно інших людей, стосунків між ними, самої себе, соціальних ролей і певних подій буттєвого характеру, повторення одних і тих самих дій у конкретній ситуації.

Тактика ділового спілкування – вибір певної моделі поведінки, яка в конкретній ситуації буде найбільш сприятливою в досягненні поставленої мети.

Теорія атрибуції (англ, attribution theoiy) – опис того, як ми пояснюємо причини своєї поведінки та поведінки інших людей. Внутрішня атрибуція (internal attribution) – умовивід про те, що людина поводиться певним чином завдяки особливостям рис особистості чи характеру. Зовнішня атрибуція (external attribution) – умовивід про те, що людина поводиться певним чином завдяки особливостям ситуації, передбачається, що більшість людей у такому випадку вчинили б так само.

Типи (види) конфліктів: внутрішньоособистісний, міжособистісний, особистісно-груповий, міжгруповий.

Толерантність – відсутність або ослаблення реагування на будь- які несприятливі фактори в результаті зниження чутливості до його впливу.

Трансакція – це одиниця взаємодії, за допомогою якої визначаються позиції партнерів у спілкуванні.

Уникнення – механізм психологічного захисту, призначенням якого є усунення інстинктивних імпульсів зі свідомості за умови збереження у свідомості об'єкта задоволення потреби та низки подій.

Упередження – це установка, що перешкоджає адекватному сприйманню певної соціальної або етнічної групи, окремої людини, точки зору чи поведінки.

Усвідомлена саморегуляція – це системно-організований процес внутрішньої психічної активності людини щодо ініціації, побудови, підтримки й керування різними та формами довільної активності, що безпосередньо реалізує досягнення прийнятих людиною цілей.

Усвідомлення себе на публіці (англ, public self-consciousness) – тенденція постійно відчувати себе в центрі уваги інших.

Фізіогномічна редукція (англ. physiognomic reductionism) – судження про психічні та особистісні особливості людини, що грунтуються на оцінці її зовнішнього вигляду.

Формально-жорсткий стиль педагогічного спілкування – стратегія спілкування має риси жорсткості, формальності, авторитарності.

Форми ділового спілкування – ділові бесіди, консультації, ділові суперечки, дискусії, засідання, наради, збори, семінари, переговори, конференції, презентації, торги, прес-конференції, дебати, брифінги, реклама тощо.

Фундаментальна помилка атрибуції (англ, fundamental attribution error) – тенденція переоцінювати значення вну трішніх диспозиційних факторів (рис особистості) в поясненні людської поведінки та недооцінювати роль ситуаційних факторів. У разі пояснення особливостей власної поведінки відбувається зворотній ефект.

Чутки – це специфічний механізм соціально-психологічного впливу, що є масовим явищем міжособистісного обміну спотвореною, емоційно забарвленої інформацією.

8.3 Рекомендована література

Основна:

1. Зливкова В. Л., Лукомська С. О. Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід : монографія. Київ, 2019. 259 с.

2. Курова А. В. Психологія спілкування: навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 79с.

3. Мирошниченко М. І. Психологія ділового спілкування: конспект лекцій. Одеса : Одес. держ. еколог. ун-т, 2020. 130 с.

4. Прищак М. Д. Етика та психологія ділових відносин : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2023. 287 с.

5. Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування: конспект лекцій / упоряд. Скворчевська Є. Л. Харків : ДБТУ, 2022. 189 с.

6. Психологія спілкування : навч. посіб. / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. - 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.

7. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник. Київ : Центр учб. літ-ри, 2023. 224 с.

8. Борґ Джеймс. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування /пер. з англ. Н. Лазаревича. Харків: Ранок: Фабула, 2021. 304 с.

9. Воронкова В. Г., Беліченко А. Г., Мельник В.В. Етика ділового спілкування: навч. посіб. Львів : Магнолія 2019. 312 с.

10. Губенко І. Я., Карнацька О. С., Шевченко О. Т. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров’я та міжособового спілкування : підручник (ВНЗ І–ІІІ р. а.). 2-е вид., переробл. і допов. Київ, 2018. 392 с

Статті викладача та здобувачів освіти

1. Лєсніченко Н. Особливості сприймання власного тіла в юнацькому віці. The VI International Science Conference «Trends and directions of development of scientific approaches and prospects of integration of Internet technologies into society», February 23 – 26, 2021, Stockholm, Sweden. P.528-531

2. _Лєсніченко Н. Причини виникнення розладів харчової поведінки у юнацькому віці. Сучасні тенденції психології та психотерапії:досвід та перспективи. Збірник наукових праць Наука: психологія м. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. С.99-106

3. Лєсніченко Н.П. Особливості розвитку мотиваційної сфери особистості в підлітковому віці Реабілітація: фізична, психологічна, соціальна. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 17-18 травня 2024р. За заг. ред. Г.В. Давиденко. Вінниця : ТОВ «ДРУК», 2024.

4. Лєсніченко Н. Психосоматика у фокусі історії. Харківський осінній марафон психотехнологій: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. С. 200-204.

5. Н.Лєсніченко REGULATORY PREDICTORS OF BODILY INTERNALITY AMONG STUDENTS Вісник ХНПУ імені ГС Сковороди; Психология;. №66,Харків 2022. С-153-167

6. Ніна Лєсніченко, Роман Бельмега, Сергій Гаврилястий Олег Соколов Психологічні ресурси особистісного розвитку в ранньому юнацькому віці Наукові перспективи: журнал СЕРІЯ "Психологія" 5(59) 2025 С.1984-1999

7. Nina Liesnichenko, Psychosocial rehabilitation under long-term stress: a relevant approach for effectively achieving results , JOURNAL OF INTERDISC IPLINARY RESEARCH. 2022. P. 703-713. https://r2.donnu.edu.ua/items/ddba82fb-8662-419a-a0d1-b577fc1114bd

8. Лєсніченко Н. Методика діагностики тілесного локусу контролю. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. 62. 2020. С.294-316. (фахове видання)

9. Лєсніченко Н. Психологічні особливості тілесного я жінок, хворих на рак репродуктивної системи. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія" №63. 2021. С.107-116 http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology (фахове видання)

10. Lesnichenko N.,. Neuropsychological Approach to the Problem of Aggressive Manifestations of Personality. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 12. 3, 2021. P. 11-24. (фахове видання, включено до таких наукометричних баз: Web of Science)

11. Лєсніченко Н. П.ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ВПО The 7th International scientific and practical conference “Science in the modern world: innovations and challenges” (March 20-22, 2025) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2025., p.300-305

12. ВВ Найчук, НП Лєсніченко Розвиток стресостійкості особистості засобами арттерапії в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Видавничий дім «Гельветика»2024. С.133-136 (фахове видання)

13. Horodetska O., Kyrychenko Yu., Kyrychenko V., Liesnichenko N., Androshchuk O., Leshnova O. PHYSICAL THERAPY IN INDIVIDUALS AFTER ACUTE CEREBRO- VASCULAR ACCIDENT «Перспективи та інновації науки»: журнал. 2026. No 3(61) 2026. С. 1638-1649(фахове видання)

14. Nina Liesnichenko, Psychosocial rehabilitation under long-term stress: a relevant approach for effectively achieving results , JOURNAL OF INTERDISC IPLINARY RESEARCH. 2023 . P. 703-713. https://r2.donnu.edu.ua/items/ddba82fb-8662-419a-a0d1-b577fc1114bd
(фахове видання, включено до таких наукометричних баз: Web of Science)

15. Inha, POLILUIEVA , Tetiana, MARCHAK , Victoriia, NAICHUK , Nina, LIESNICHENKO , Yevheniia, KOCHERHA , Pavlo, KUTS (2025) Improving the Mental and Physical Capabilities of University Students in the Context of Using art Therapy. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience 16(4) Сторінки 558-567 (2025/10/15 фахове видання, включено до таких наукометричних баз: Web of Science)

8.4.Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про освіту». Офіційний текст на сайті Верховної Ради України

2. Закон України «Про вищу освіту». Офіційний текст на сайті Верховної Ради України

3. Міністерство освіти і науки України. **Затверджені стандарти вищої освіти**,

Електронні бібліотеки та наукові ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — www.nbuv.gov.ua
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. — dnpb.gov.ua
4. Національний репозитарій академічних текстів. — Національний репозитарій академічних текстів
5. Google Scholar — пошукова система для наукових публікацій з психології, педагогіки та суміжних наук. — Google Scholar

Навчальні та мультимедійні ресурси:

1. Prometheus — українська платформа масових відкритих онлайн-курсів. — https://prometheus.org.ua/?utm_source=chatgpt.com
2. Освіта.ua — інформаційні та навчально-методичні матеріали з освіти та психології. https://osvita.ua/?utm_source=chatgpt.com
3. Всеосвіта — електронні навчальні матеріали, презентації, методичні розробки з психології та педагогіки. https://vseosvita.ua/?utm_source=chatgpt.com
4. YouTube — відеолекції та навчальні матеріали
5. http://studme.com.ua/psihologiya/default.htm На сайті можна знайти конспекти лекцій з психології на теми: вікова психологія, загальна психологія, педагогічна психологія психологічне консультування та психологічна корекція, і т.д.. (укр.)
6. http://test.vin.com.ua Колекція тестів з психології. (укр.)

8.5. Сертифікаційні програми (електронні курси)

1. Prometheus — українська платформа масових відкритих онлайн-курсів. Психологія стресу та способи боротьби з ним — https://prometheus.org.ua/prometheus-free/psychology-of-stress/

2.«Психологія стресу та способи боротьби з ним» — Prometheus. Курс присвячений саморегуляції, подоланню стресу та психологічній допомозі; передбачає сертифікат.

8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. Наукові студії із соціальної та політичної п с и х о л о г і ї

2. Personality and Environmental Issues, https://intranet.vspu.edu.ua/pei/index.php/journal/article/view/75

3. Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, Асоціація сприяння наукам та інноваціям Психологічний часопис

4. Київський національний університет імені Тараса Шевченка Український психологічний журнал

5. Волинський національний університет імені Лесі Українки. П с и х о л о г і ч н і студії\

6. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Психологія»

7. Західноукраїнський національний університет. Психологія і суспільство

8. Науковий журнал «Габітус» http://habitus.od.ua/2023

9. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»

8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування освітньої компоненти

Програмне забезпечення	**Призначення**	**Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)**
Moodle	***Розміщення лекційних матеріалів, презентацій, завдань, тестів; організація самостійної роботи та контролю знань.***	Вільне програмне забезпечення з відкритим кодом; використання через навчальну платформу закладу освіти
Zoom / Google Meet	***Проведення дистанційних лекцій, практичних занять, консультацій та групових обговорень***	Вільний доступ до базових функцій через Інтернет